

SPIONS

Hetvennegyedik rész

New York City Blackout, a Hip Hop születéstörténete

„your mother’s a black whore
but your father’s a rock’n’roll freak
your mind is N.Y.-white
but your gestures are Latin and Greek
your cultures are yellow
but you turn on in European red
your words are lying life
but your eyes are so destroyer dead”

SPIONS: *Race Riot*¹

² *Spions* című albuma a *Spions* című albuma

1977. július 13-án este 8:30-kor a Hudson folyó partján lévő Buchanan South transzformátorállomást ért villámcsapás, és az Indian Point atomerőmű leállása következtében megszűnt az áramszolgáltatás New York városában. Leszállt az éjszaka és nem volt közvilágítás, nem futottak a futófények, nem villogtak a neonreklámok, a fallikus tornyok ablakai nem ragyogtak, mint máskor. Teljes sötétség borult a sokmillió nagyvárosra. A helyzetet súlyosbította a napok óta tartó, párás hóhullám. Nem hűtöttek a fridzsiderek, légkondicionálók, nem kavarták a döglesztő hőséget a ventilátorok, leálltak az intézmények szobanagyságú *mainframe* számítógépei², nem működött a telefonhálózat, nem mentek a tv-k, a rádióadások többsége is leállt. A nyitott ablakokon át beömlött az égő autógumik és házak füstje. Svábbogarak milliárdjai, patkányok milliói másztak elő a füst elől menekülve a lyukakból és repedésekből. Akik nem akarták sötét, felforrósodott, bepánikolt csótányoktól és rágcsálóktól nyüzsgő, füsttel megtelt lakásaikban gubbasztva várni a virradatot, kimentek az utcára.

Órjító helyzet alakult ki a világ leginkább elektromosság-függő városában. Bezártak az üzletek. Leállt a metró. Nem működtek a közlekedési lámpák. Egymást érték a közlekedési balesetek. Nem indultak és érkeztek vonatok. A buszközlekedés is megbénult. A taxik félték utasokat felvenni a sötét, martalócocktól nyüzsgő utcákon. A Kennedy és La Guardia repülőtereket nyolc óra hosszára lezárták. A városból kivezető alagutak is használhatatlanná váltak, mert nem

^[1] Dal a THE PARTY lemezről (EP, Paris, DORIAN/Celluloid, 1979, lyrics: Gregor Davidow)

^[2] Bár az első személyi számítógépek (PC-k) – Altair 8800; Apple I; TRS-80, stb. – már megjelentek a piacon, történetünk idején még nem terjedtek el, a legtöbb nagy cég az 1980-as évekig nagyméretű, központi számítógépre kapcsolt munkaállomásokat és szövegszerkesztő wordprocesszorokat használt

működött bennük a szellőztetés. A zsúfolásig megtelt Shea stadionra a New York Mets és a Chicago Cubs baseball rangadó közepén borult sötétség. Hogy a pánikba esett tömeget megnyugtassák, a stadion orgonistája generátorra kapcsolt orgonáján a *Jingle Bells* és *White Christmas* című karácsonyi dalokat játszotta. A menekülő emberek egymást taposták le a kijáratoknál. A ConEd, New York áramszolgáltatójának vezetői Isten büntetésének nevezték a katasztrófát, magukra haragítva ezzel Beame polgármestert, aki óriási hanyagsággal, nemtörődomséggel vádolta őket.

A sötétbe borult metropoliszban elszabadultak az indulatok. Tömegverekedések, rablások, fosztogatások, gyújtogatások, gyilkosságok. Mivel rádióhálózatuk alig működött, a kommunikációképtelenné vált rendőrség jobbára télen szemlélője lett az eseményeknek. A felbőszült, részeg, betépett tömeg számos rendőrautót felgyújtott. Különösen az afro-amerikaiak és puerto-ricoiak lakta szegénynegyedekben tombolt az erőszak. Nem működtek az elektromos betérésriasztó berendezések. A Crown Heights negyedben 75 üzletet raboltak ki. Bushwickben 25 bérházat gyújtottak fel. Brooklynban két teljes háztömb lángolt. A kivonuló tűzoltókocsikat is felgyújtották. A Broadway 35 háztömbjét vandalizálták, 134 üzletet kiraboltak, 45-öt felgyújtottak. A Bronx-i Pontiac autókereskedésből 50 új luxusautót loptak el. Brooklynban az őrzőngő fiatalok lopott kocsikra kötött kötelekkel tépték ki az üzletek redőnyeit, vasajtáját. A rablók egymást is kirabolták.

A New York-i nagy áramszünet éjszakájának kakofóniájába – ordítózás, segélykiáltások, lövöldözés, dudálás, rendőr-, mentő- és tűzoltókocsik szirénái, háztömböket elemésztő tüzek ropogása, gázrobbanások – ugató és vonyító kutyák vad kórusa vegyült. Házikedvencek százai szabadultak el, szöktek rémülten a sötét utcákra, kóboroltak a füstben, támadtak emberekre, árnyékokra, egymásra. A katasztrófa az egész Amerikát sújtó gazdasági válság idején történt a sohasem alvó metropoliszban, ahol a lakosságot éppen a Son of Sam művésznevű sorozatgyilkos tartotta rettegésben. Amikor másnap, késő este visszatért az áramszolgáltatás, New York utcáit üvegcserepek, az üzletek kitépett redőnyei, földhöz vágott tévékészülékek és a rablók által elhajigált más tárgyak, cipők, bútorok, edények, gyermekjátékok, ruhadarabok borították. Olajoshordókban tüzek égtek az utcasarkokon. Sebesültek, holttestek. Kóbor kutyák falkái és vizeletükben fetrengő részegek. A város egén sűrű, fekete füstfelhő lebegett. A folyók felett hisztérikusan rikácsolva kóvályogtak a sirályok. Összesen 1616 üzletet raboltak ki az áramszünet idején. A rablások, fosztogatások, gyújtogatások, gyilkosságok napvilágnál és az áramszolgáltatás visszatérte után is folytatódtak. 1037 épületet gyújtottak fel. A várost 300 millió dolláros kár érte. 350 rendőr sérült meg. 4500 rablót, vandált tartóztattak le. Ez volt a legnagyobb tömeges letartóztatás New York történetében. A város börtönei megteltek. A letartóztatottak többségét más városokba, államokba szállították.

Beame polgármester elveszítette posztját. A következő választáson az önéletrajzi könyvében a 23. utcában működő Squat színházat, Halász Péter és barátainak társulatát a New Yorkban uralkodó szabadság élő példájának nevező Ed Koch került a polgármesteri székbe. A Squat színház tagjai átérték a sötétséget. „A város megmutatta magát!”, mondta nevetve Halász Péter, (Aki nem garázdálkodott, az szeretkezett.)

Kilenc hónappal a hosszú áramszünet után 30 százalékkal megemelkedett a születések száma New York városában. A műszaki üzletek kirablásának köszönhetően a szegénynegyedek lakói sok lemezjatszóval, erősítővel, lemezlovas felszereléssel lettek gazdagabbak. A *hip hop* műfaja, amelyet addig alig ismertek szülőhelyén, Bronx az ostromlott Sztálingrádhoz hasonló utcáin kívül, 1977 után mindmáig

^[3] Mai pénzben kb. 3 milliárd dollár

tartó, hamarosan az egész világot meghódító virágzásnak indult. A nagy áramszünet apokaliptikus eseményét *New York City Blackout* néven jegyzi a történelem. Ez az emblematicus összeomlás, valamint a *modok* és *rockerek* közötti angliai összecsapások inspirálták a SPIONS *Race Riot*⁴ című számát.

□

1996 tavaszán belsőépítészeti megbízatást kaptam. Gazdag család New York környéki kertvárosi házának uniformizált terébe kellett élő lelket telepítenem. Gyakran utaztam akkori lakóhelyemből, Brooklynból Bronxville-be a New York-i Központi Pályaudvarról (Central Station) induló vonaton. A várost a világháború pusztítására emlékeztető Bronx kerület kégett romjai között hagytuk el. Mély kátyúkkal tagolt aszfalt. A házfalakon kopott graffitik és frissen felújítottárlképek a nemrég lepuffantott helyi vagányok emlékére. A sarkokon, romos házfalak tövében ácsorgó, árnyékszerű figurákon kívül néptelen utcákat és a vasúti töltés oldalát szemét borította. Autó- és tévéroncsok, rozsdás hullámlemezek, tépett zsákok, rothadó matracok, olajos rongyok, bútor- és betonmaradványok, kátránypapír- és plasztikcafatok, kilométereken keresztül.

Aztán egyszerre varázsütés: radikálisan megváltozott a vonatablak előtt elsuhanó táj. Eltűnt a szemét, a sivár utcák feketére égett házai, helyettük smaragdzöld, ápolt növényzettel díszített környék jelent meg, a kizárólag gazdag, szaporodásra és további anyagi gyarodásra felkészült fehér családok lakta kertváros, Bronxville határa. Mértani tökéletességre vágott sövénykerítések, frissen nyírt gyepp a mézeskalács- vagy Tudor stílusú házak körül. A gyepen zászlórúd, rajta a zászló. Egy kellemes kora őszi délutánon sétálni indultam az átlényegülés alatt álló házból. Kb. száz métert tettem meg dohányozva (*Dunhill Blue roos*), gondolataimba merülve, amikor rendőrautó fékezett le mellettem. Két rendőr szállt ki belőle. Az egyik előttem, a másik mögöttem, félig a kocsi fedezékében állt meg, kezüket pisztolytáskájukon pihentetve. Hová indulok? Tudom-e igazolni magam? Nem akartam konfliktust⁵, átnyújtottam a jogosítványomat. „Itt nem szoktak sétálni, Uram. És mi nem dohányunk az utcán.”, mondta a kártyát adataim feljegyzése után visszaadó rendőr. Később megtudtam, hogy az egyik leskelődő szomszéd hívta rám a zsarukat. Idegen bukkant fel az utcán. Ilyen volt Bronxville. A South Bronx, a hip hop kultúra szülőhelye viszont valami egészen más.

Az egykori városhatáron kívül fekvő South Bronx területe eredetileg a gazdag és befolyásos Morris család⁶ birtoka volt. Ahogy a bevándorlók tömegének érkezése miatt New York városa a 19. század végén rohamosan terjeszkedni kezdett, a család többemeletes bérházakból álló lakónegyedet épített birtokán. Először német és ír emigránsok költöztek a környékre, majd az európai antiszemitizmus elől menekülő zsidók tízezrei. Az 1930-as években a Bronx közhasználatú neve a 'Zsidó Kerület' (*Jewish Borough*) volt. Akkorra már a lakosság fele a zsidó származásúak közül került ki. A zsidó befektetők további, funkcionálisan és esztétikailag is jó minőségű, korszerű bérházakat építettek. Ezek közül néhány Art Deco stílusú épület csodálatos módon túlélte a kerület lepusztulását, az igényesség magányos emlékművei a romok között.

A második világháború után felgyorsult a fehérek elvándorlása a város belső kerületei és New Jersey irányába, és a nincstelen feketék és Puerto Rico-iak betelepédése. Az 1960-as évekre a nem-fehér

□

^[4] https://www.youtube.com/watch?v=SoTy-qPM4fw

^[5] Amerikában elvileg csak akkor igazoltathat a rendőr, ha bizonyítani tudja folyamatban lévő bűncselekmény alapos gyanúját.

^[6] A családtagok közé tartozott a Függetlenségi Nyilatkozat (Declaration of Independence) egyik aláírója, Lewis Morris (1726–1798), és Gouverneur Morris (1752–1816), az Egyesült Államok alapítóinak egyike, aki az amerikai Alkotmány Preambulumát írta.

lakosság aránya már a teljes népesség kétharmadát tette ki. A szegénységgel, krónikus munkanélküliséggel együtt érkeztek a kerületbe a kemény drogok és az erőszakos bűnözés. Az egymással rivalizáló bűnbandák uralta Mott Haven, Melrose, Hunts Point, Morrisiana és Highbridge negyedek – a South Bronx – lettek a leg-írhedtebbek. A fegyverropogás általában alkonyatkor kezdődött és másnap reggelig tartott, de nappal is gyakran lőttek. Kezdetben pisztolyok és lefűrészelt csövű sörétes puskák (*shotgun*), az 1970-es évek második felétől Kalasnyikov géppisztolyok is. Az elhagyott házakba drogdealerek, és emberi tartásukat rég elvesztett, pár dollárért bárki torkát elvágó drogosok költöztek be. Lakbért csak elenyészően kevesen tudtak vagy akartak fizetni. A bevételek nélkül maradt, bérházaik után adóköteles tulajdonosok úgy szabadultak meg a sem lakbért fizetni, sem kiköltözni nem hajlandó lakóiktól, hogy erre a munkára szakosodott helyi specialistákkal az éjszaka közepén rájuk gyűjtették az épületet, majd bezsebelték a biztosítási összeget. 1970 és 1980 között a South Bronx házainak 40%-a leégett, vagy az elhanyagoltság miatt összeomlott.

Ahogy a szesztilalom idején, az 1930-as években a zömében feketék és latinók lakta Harlem szegénynegyedében, a South Bronxban is a zene tette elviselhetővé az életet az 1970-es évek végén. A Puerto Rico-i őslakosság mellett Mexikóból és szinte valamennyi közép- és dél-amerikai országból költöztek be latinó emigránsok. A feketék egy része az amerikai Délről származott, más részük a karibi szigetekről jött. Az azonos helyről érkezők szomszédos háztömbök lakói lettek. Törzsközösségek alakultak ki, magukon viselve a törzsi lét összes ősi jellemzőjét. Szigorú hierarchia, uniformis, speciális viselkedési minták, szent szimbólumok, szófordulatok, csatakiáltások, nemzeti ételek, közös ünnepek, háborúskodás a szomszédokkal. Minden beköltöző etnikum hozta magával saját zenéjét, és ezek a háztömbökről háztömbökre változó ritmusok, dallamok idővel összekapcsolódtak, összeolvadtak.

A pénzhány miatt kevés volt az élőzenei koncert, az emberek felvételről, rádióból, lemezekről hallgattak zenét. Lemezlátszója, lemezgyűteménye keveseknek volt. Utcabálokat (*blockparty*) kezdtek szervezni, ahol a lemezlovasok (*Disc Jockey – DJ*) az illető háztömbök lakosságának igényei szerint játszottak le lemezeket. Az erősítéshez szükséges áramot az utcai lámpaoszlopokról lopták. A blockparty első világháborús New York-i innováció. Háztömböket kordonoztak le kötéllal a frissen bevándoroltak lakta East Side-on, ahol hazafias dalokat énekeltek és vidám parádékat rendeztek az európai frontokra induló, vagy onnan visszatért szomszédok tiszteletére. A South Bronxban általában a börtönbe bevonulókat, vagy frissen szabadultakat, illetve a bandaháborúk áldozatait ünnepelték az 1970-es években. Az önfelédlt bulizás gyakran végződött részeg, betépett vérengzésben, különösen miután az évtized végén az addig közkedvelt fű és heroin mellé a *speed* és a kokain is csatlakozott. Bár a rendezők nem rendelkeztek az események megtartásához szükséges engedélyekkel, a tűzharcot

Najmányi László Hip Hop Shrine (digitális kollázs, 2017, a művész archívumából)

csak erőfölényben vállaló rendőrség elnézte a sokszor napokon át tartó utcai bulikat. Szerény fizetésüket a közelben lekapcsolt dealerektől elkobzott varázsszerekkel és készpénzzel egészítették ki. A lemezjátszó és a *mixer* (keverőpult) hangszerként való használatát a Jamaica szigetéről származó DJ Kool Herc (Clive Campbell) fejlesztette ki. A sziget fővárosában, Kingstonban felnőve látta és hallotta az ottani utcai zenés multságokon közreműködő, teherautók platójára szerelt *sound system*-ek működését, megtanulta a rendkívül kreatív helyi lemezlovasok technikáit.⁷ Az 1970-es évek elején, az erőszakos banda-kultúra és a növekvő népszerűségű, közhelyes disco zene alternatívájaként a James Brown iskolájához tartozó *hard funk* lemezeket kezdte játszani a South Bronx blockparty-jain. 1972-ben elkezdte izolálni és a lemezek pörgését kézzel manipulálva (*scratching*) ismételtetni a számok instrumentális részét. Észrevette, hogy a táncolók leginkább a dobkiállításokat (*breaks*) élvezik. Először egyikről a másikra ugrott, majd, ugyanazt a lemezt két lemezjátszón játszva, amikor az egyik lemezen a kiállás végére ért, a másikon az elejétől indította ugyanazt a rövid részletet. Meghosszabbította a kiállításokat, így azokból az „ötperces őrzőgörgés hurkait” (*five minute loops of fury*) alkotta meg. Így született a hip hop zene⁸ alapjául szolgáló *breakbeat*,⁹ és James Brown *Give It Up or Turn It Loose* című száma breakjeinek felhasználásával az első hip hop felvétel. A funky hurkokba egy harmadik lemezjátszóról időnként latin dobfrázisokat, vagy a stílustól látszólag idegen zenei elemeket kevert.

A hip hop kezdetben instrumentális zene volt. Ugyancsak DJ Kool Herc-nek köszönhető a *rap* műfajának megalapítása. Átvéve a jamaicai *dancehall* (táncsterem) DJ-k a játszott ritmusokra rögtönzött, rövidebb-hosszabb, rímelő beszólásait (*toasting* – felkészöntés), mikrofonja segítségével maga is kezdett rímekbe szedett szleng-frázisokat hozzáadni *loopjaihoz*. A környék lemezlovasai gyorsan utánozni kezdték. Hamarosan az egész szomszédság, aztán New York, majd a világ összes szegénynegyede rappelt. A South Bronx kiégett romjai között megszületett korunk élő népköltészete. Teremtője 1980-ban visszavonult a szerepléstől, mert az Executive Playhouse-ban tartott koncertjén megkésélték, amikor verekedőket akart lecsillapítani, aztán az egyik általa üzemeltetett szórakozóhelyet felgyújtották. Afrika Bambaataa (Lance Taylor) 1973-ban hallotta először Kool Herc mixelését. Abban az időben a notórius Black Spades (Fekete Pengék) banda tábornoka volt. 1975-ben saját soundsystemhez jutott és mestere stílusában maga is játszani kezdett. Személyes példája és népnevelő szövegei révén sikerült követői figyelmét az erőszakra, a verekedés, gyilkolás gyönyöreitől a zenélésben rejlő öröm felé irányítani. Megalapította *Universal Zulu Nation* (Egyetemes Zulu Nemzet) nevű kulturális csoportját, amelynek működése gyorsan pacifikálta a South Bronxot.¹⁰ A fiatalok számára a fegyvereknél és verekedéseknél vonzóbbak lettek a lemezjátszók, mikrofonok és hangerősi-

tők. Ekkor következett be a nagy New York-i sötétség, amelynek leple alatt aki akart, hozzájuthatott ezekhez a kreativitást és megszeliődést lehetővé tévő kincsekhez.

A rap, DJ/MC¹¹ Kool Herc közvetítésével ugyan közvetlenül Jamaicából érkezett New Yorkba, de gyökerei térben és időben messzire nyúlnak. Benne vannak az amerikai Dél hagyományai, Blind Blake, Willie McTell, Pink Anderson, Pinetop Smith, Butterbeans és Susie 'talking blues'¹²-a, a déli fekete keresztény templomok prédikátorainak blues stílusú szentbeszédei éppúgy, mint az európai operák recitativói, és Nyugat-Afrika ma is élő *griot* tradíciói¹³. A szövegek kezdetben a szerző-előadók közvetlen környezetéről, a közösségek valódi életéről, problémáikról, nehézségeikről, tragédiáikról, helyzetük embertelen abszurdításáról tudósítottak. Rövid idő alatt számtalan stílus, irányzat alakult ki, például az idegesebb, pörgősebb, gyorsabb ritmusú *East Coast* (Keleti Part) és a nyugodtabb, lassúbb, meditatívabb *West Coast* (Nyugati Part) iskolák, vagy a spanyol-angol keveréknyelven előadott *Spanglish-rap* műfaja. A raperek egymással vívott szócsatái egy idő után valódi, számos híres áldozatot eredményező, véres háborúskodássá fajultak. Kialakult a bűnöző-életmódot dicsőítő, propagáló *Gangster-rap* is, amelynek rajongói gyakran tűzpárbajt vívtak egymással a nézőtéren, vagy a koncerteket követően az utcán. Sok nagyobb elfogadottságot igénylő rapper a klasszikus rock'n'roll témákat – drága autók, szexi barátnők, gazdagság, kivételes szexuális teljesítmények, stb. – fogalmazta dicsekedve újra. A DJ-k „shit”-ként (szar) emlegették saját mixeiket. A rap kultúra kemény magjává tömörült *homeboyok* (*homies* – szomszéd srácok) barátnőiket 'ho'-nak (*whore* – kurva) és 'bitch'-nek (*szuka*), egymást 'motherfucker'-nek (anyabaszó), vagy 'nigger'-nek hívták. Fehér ember nem hívhatta őket niggernek. Ha megtette, megverték, megszárták, agyonlőtték.

A hip hop kultúra létrehozta saját, jellegzetes táncstílusát is. Amint a DJ játszani kezdett, afrikai törzsi táncok mintájára kör alakult a hangszórók előtt. Előbb a „b-boy”-ok (fekete fiúk) pattantak középre és kezdtek táncolni, majd a „b-girl”-ök¹⁴ (fekete lányok) is követték őket. A tánc kezdetben tornagyakorlatokra – négykézlábra ereszkedve, háton fekvé, vagy fejtetőn végzett pörgés, csipőrázás, ugrálás (*hopping*) stb. – emlékeztetett, aztán, ahogy a táncosok az egymástól ellesett figurákat továbbfejlesztették, a *breakdance* ugyanolyan profizmust, találékonyságot, fegyelmet, fizikai felkészültséget megkövetelő, komplex táncforma lett, mint a klasszikus balett. Elburjándoztak a táncművészetet lazán forradalmasító hip hop koreográfiák – elég itt csak a „twerking”-re (a művésznők egyértelműen a közönsülésre utaló *seggázása*) emlékeztetnem az illetékeseket.

Külön fejezetet érdemelne a hip hop graffiti-alapú képzőművészete, amely többek között Keith Haring, Rammellzee és Jean-Michel Basquiat munkásságával jutott *mainstream* elismeréshez. A hip hop kultúra vizualitásához tartozik az előadók és követők öltözködése is. Ők legitimizálták a szabadidő-ruházatot, a több kilós aranyláncok viselését és a fordítva viselt baseball-sapkát, a méregdrága futó- és kosárlabda cipők után a hasított bőr favágóbakancsot. Számos sike-res előadó saját divatcéget alapított. Miután az 1970-es évek második felében a popzenéhez társult a videó-művészet, hamarosan kialakult a hip hop videók sajátos formavilága, stílusa is.

11 Master of Ceremonies

12 Kötött ritmusra rögtönzött ritmikus beszéd, énekbeszéd – a talking blues hagyományát Bob Dylan is átvette és továbbfejlesztette.

13 A griot az orális hagyományok tárháza, az előadó – a középkori európai trubadúrok afrikai megfelelője – történetmesélő, költő és zenész egyben, aki, Homéroszhoz hasonlóan minimalista zenei kísérettel, ritmikus kádecniákba foglalva történelmi események emlékeit adja tovább az új generációknak, az emlékek közé aktuális témákat, pletykákat, maróan szatirikus politikai kommentárokat keverve.

14 A „b-boy” és „b-girl” kifejezések DJ Kool Herc találmányai.

A punk és a disco után, az 1970-es évek végén a hip hop lett a rock életérzés evolúciójának máig virulens, meghatározó stációja.¹⁵ Alulról, az amerikai fekete gettóból érkezett kezdeményezés, a szegény ember „csináld magad” népfőiskolája. A televíziót, rádiót, internetet ma, a 21. század második évtizedének utolsó harmadában a hip hop dominálja, és nem látok esélyt arra, hogy világhatalma belátható időn belül megdőljön vagy számottevően gyengüljön. Afrika életerejé a motorja, Afrika szelleme manifesztálódik előadóiban. Lehet a hip hopot nem szeretni – a SPIONS frontembere sem rajong érte –, de nem lehet elmenekülni előle. Borneo dzsungleiben is rappelnek a dayak fejdájszok.

DJ Helmut Spiell, a SPIONS frontembere átadja a *The Third Covenant* (A harmadik szövetség) című, a kínai *Változások könyvét* (Ji Csing) korszerűsítő műve kéziratát Dr. Hervé Zénouda francia médiakutatónak, az Université de Toulon, La Garde munkatársának © Fotó: Gina Blanca, 2017 június, Montreal, Kanada – kép a SPIONS Archivumból

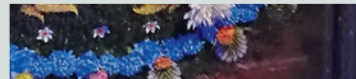
Párizs falait a város születése óta falfirkák díszítették. A SPIONS odaköltözése idején, az 1970-es évek végén kezdték az 1968-as diáklázadások halványuló rajzait és szlogeneit – „LÉGY REALISTA – AKARD A LEHETETLENT” – kiegészíteni az amerikai stílusú, már nem ecsettel, hanem szórókannákkal felfestett kompozíciók. Az amerikai rap-számokat is nagyjából ugyanakkor kezdték a klubok DJ-i játszani. Hamarosan hip hop műsorok jelentek meg a helyi rádióállomások kínálatában.¹⁶ A South Bronx rapperei – Afrika Bambaataa, Grandmixer DST, Fab 5 Freddy, Mr Freeze és a Rock Steady Crew – 1982-ben, a New York City Blackout után öt évvel koncerteztek először Franciaországban. A francia nyelvű rap megjelenése csak kb. egy évtizeddel később, a szenegáli származású MC Solaar (Claude M'Barali) munkásságának köszönhetően következett be.¹⁷ A francia rap számok – nyilván a helyi történelmi hagyományok miatt – általában sokkal radikálisabban politikusak, mint a mintájukul szolgáló kortárs amerikai felvételek. A hip hop lemezek eladási számai tekintetében Franciaország jelenleg az Egyesült Államok után a második a világon.

Folytatása következik

15 Persze a korábban indult alapműfajok, mint a reggae és az underground attitűdöt mindmáig hitelesen megjelenítő hardcore metal nem tűntek el, de a hip hop gyorsan globálissá vált népszerűsége a háttérbe pozicionálta őket.

16 Például Sidney Duteil „Rapper Dapper Snapper” és DJ Dee Nasty „Funk à Billy” show-ja.

17 MC Solaar 1991-ben kiadott *Qui sème le vent récolte le tempo* (Aki szelet vet, tempót arat – Paris, France, Musicrama Records) felkerült az európai és afrikai slágerlistákra.

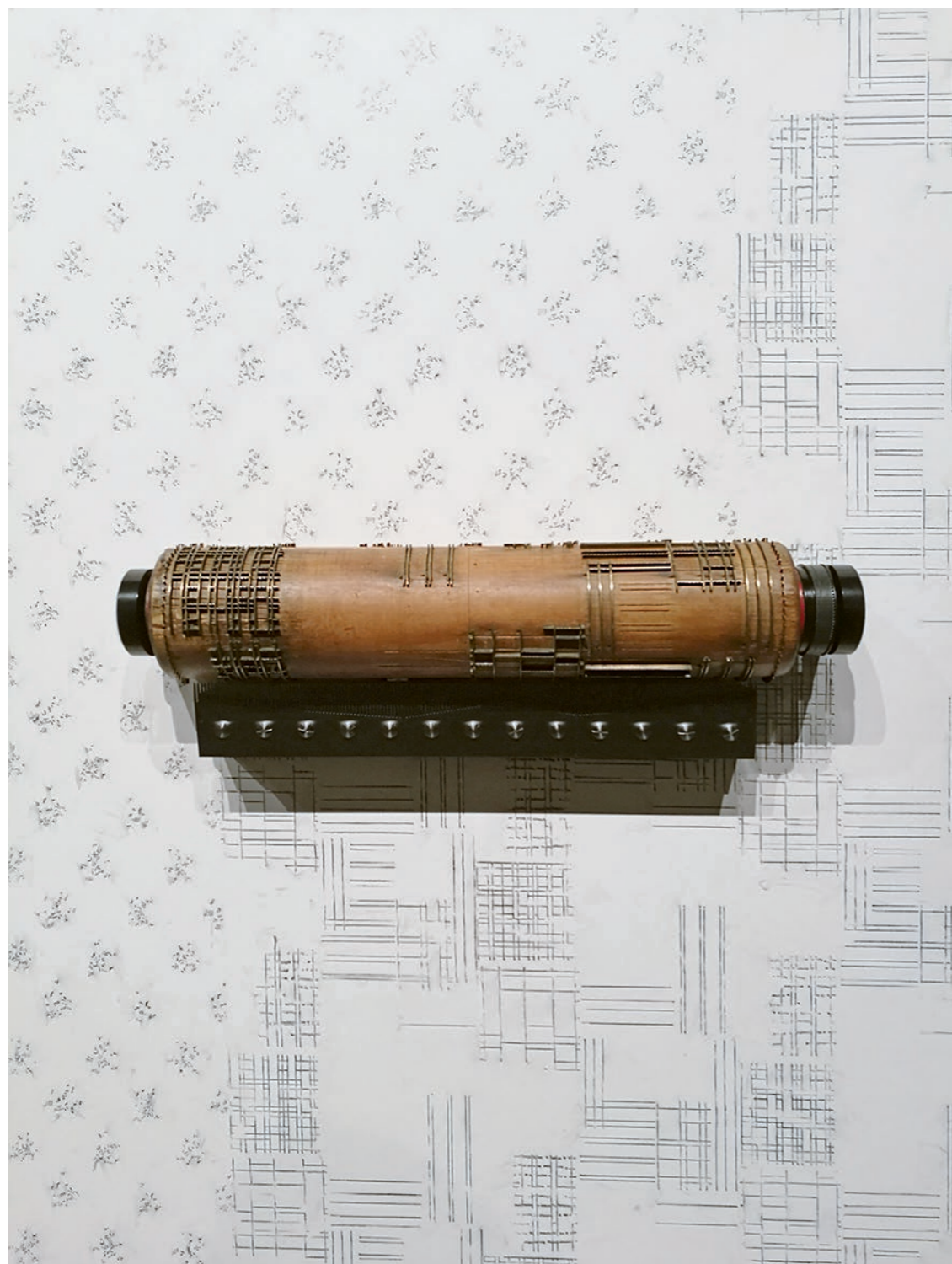

inside express →

ANRI SALA
All of a Tremble (Seawall), 2016
© Fotó: Szípcs Krisztina

IRINA KORINA
Good Intentions (Jószándék), 2017
© Fotó: Szípcs Krisztina

Viva Arte Viva,
57. Nemzetközi Művészeti Kiállítás,
Velencei Biennále

TILLMANN HANNA: Énekesmadár, 2017, kollázs

BÚRA | A Hermina Alkotócsoport bemutatkozó tematikus kiállítása

BALOGH MÁTÉ, ÁDÁM ZSÓFIA, BOLCSÓ BÁLINT, ANTALACI, NAGY ZSÓFIA, GRYLLUS SAMU – KERTÉSZ KRISZIÁN, HORVÁTH BALÁZS, GOSZTOLA KITTI, KEDVES CSANÁD, SZABÓ FERENC JÁNOS, LAKATOS ÁRON, MUNTAG LŐRINC, RUBIK ERNŐ ZOLTÁN, PETERNÁK ANNA, SÁNDOR LÁSZLÓ, PETERNÁK ZSIGMOND, SZIGETI MÁTÉ, PIROS BORÓKA, TORNyai PÉTER, TILLMANN HANNA, NÁDAS ESZTER, VÁCZI DÁNIEL

Budapest Galéria | 2017. november 8 – 2018. január 7. | budapestgaleria.hu

REIGL JUDIT életmű katalógus

A Reigl Judit Alapítvány, mint a művész kizárólagos megbízottja, megkezdte a művész festményeit összesítő életmű katalógus elkészítését, valamint a hitelesítő tanúsítványok kiadását.

A Reigl Judit Alapítvány felkéri a múzeumokat, művészeti központokat, galériákat és magángyűjtőket, hogy küldjék meg számára a tulajdonukban lévő Reigl Judit-alkotásokkal kapcsolatos valamennyi birtokukban lévő információt, lehetőleg a leltárbavételt megkönnyítő fényképes dokumentáció kíséretében.

A dokumentumokat a következő címre kérjük megküldeni:

inventaire@judit-reigl.com

FONDS DE DOTATION
JUDIT REIGL